

Το μυστήριο της Αγίας Τριάδος

[Ορθοδοξία και Ορθοπραξία](#) / [Ορθόδοξη πίστη](#)

Πιστεύουμε σε ένα Θεό, που είναι όμως ταυτόχρονα τρία πρόσωπα: Πατέρας, Υιός και Άγιο Πνεύμα.

Ο Θεός μας δεν είναι μια ατομική ουσία. Είναι Τριάδα Υποστάσεων με μία Ουσία,

μία Θέληση και μία Ενέργεια. Ένα Θεό πιστεύουμε ή, όπως λέγει ο ιερός Δαμασκηνός: «μίαν θεότητα εν τρισίν υποστάσεσιν ασυγχύτως ηνωμέναις και αδιαστάτως διαιρουμέναις».

Η λογική κατεργασία του Μυστηρίου της Αγίας Τριάδος είναι αδύνατη. Ξεύρουμε γι' αυτό ό,τι μας έχει αποκαλυφθεί. Και αυτό προσπαθούμε να αξιοποιήσουμε με το στοχασμό μας, τον αδύναμο και ασθενικό. Χρειάζεται μια ειδική μέθοδος για να προσεγγίσουμε αυτό το Μυστήριο. Και αυτή είναι η μετάνοια, δηλ. η αλλαγή του νου μας που πρέπει από ανθρωποκεντρικός να γίνει θεανθρώπινος, ακολουθώντας στα ίχνη του Κυρίου μας.

Μαρτυρίες από την Παλαιά Διαθήκη

Ό,τι γνωρίζουμε για την Αγία Τριάδα προέρχεται από την αποκάλυψη του Θεού. Ήδη στην Π. Διαθήκη έχουμε τις πρώτες γραπτές μαρτυρίες για την πολλαπλότητα του Θεού.

Στη Γένεση ακόμη, η δημιουργία του ανθρώπου εκφράζεται ως βούληση περισσοτέρων προσώπων: «Ποιήσωμεν άνθρωπον κατ' εικόνα ημετέραν και καθ' ομοίωσιν». Δεν είναι τώρα μόνος ο Θεός δημιουργός που «είπε και εγενήθησαν» όλα τα της κτιστής πλάσεως. Τον άνθρωπο τον δημιουργούν αυτοί που χρησιμοποιούν πληθυντικό αριθμό, που δεν είναι βέβαια πληθυντικός της μεγαλοπρέπειας, αλλά της οντολογικής πραγματικότητας. Ούτε είναι χωρίς σημασία το ότι στα εβραϊκά το όνομα του Θεού είναι Ελωχίμ, διατυπωμένο σε πληθυντικό αριθμό.

Τον ίδιο πληθυντικό χρησιμοποιεί η Γραφή και για την σύγχυση των γλωσσών στην Βαβέλ: «Δεύτε καταβάντες συγχέωμεν τας γλώσσας αυτών».

Και όταν ο Αβραάμ συναντά στην δρυ του Μαβρή τους τρεις άνδρες, τους προσφωνεί σαν να ήσαν ένας. «Και προσέδραμεν εις συνάντησιν επί την γην, και είπε, ει άρα εύρον χάριν εναντίον σον...» (Γέν. 18, 3).

Η σχέση μεταξύ των προσώπων της Αγίας Τριάδος

Αν όμως η βεβαιότητα μας για τα τρία πρόσωπα της θεότητας είναι απόλυτη και ακλόνητη, δεν συμβαίνει το ίδιο για τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα τους. Από ενωρίς εμφανίσθηκαν στον ιστορικό ορίζοντα της Εκκλησίας αιρετικοί που αμφισβήτησαν την διδασκαλία της Εκκλησίας σχετικά και διετύπωσαν άλλες δόξεις διαφορετικές, πράγμα που ανάγκασε την Εκκλησία να συστηματοποιήσει την περί Τριάδος διδασκαλία της και να την διατυπώσει με σαφήνεια και καθαρότητα.

Έτσι πιστεύουμε, μαζί με την Άγια Ορθόδοξη Εκκλησία μας, ότι ο Θεός είναι τρία μεν πρόσωπα ή τρεις υποστάσεις, άλλ' ότι αυτό δεν σημαίνει πως είναι τρεις θεοί χωριστοί, ανεξάρτητοι και αυτόνομοι, ούτε ότι έχουν τρεις ουσίες, τρεις θελήσεις και τρεις ενέργειες. Τα πρόσωπα της Άγιας Τριάδος είναι μεν χωριστά αλλά ταυτόχρονα είναι και ενωμένα μεταξύ τους. Δεν νοείται το ένα χωρίς το άλλο, έχουν μία δύναμη, μία ουσία, μία ενέργεια, μία θέληση, έχουν κοινωνία μεταξύ τους, που είναι πρότυπο για τη δική μας κοινωνία, έχουν χωριστή οντότητα το καθένα και παρά ταύτα ενότητα και κοινότητα.

Προσέξτε αυτές τις αλήθειες στην Καινή Διαθήκη. Ο Κύριος έχει συνείδηση ότι είναι κάτι ξεχωριστό από τον Πατέρα του. Ήλθε στον κόσμο «εν τω ονόματι του Πατρός», με σκοπό να «ποιήσει το θέλημα του Πατρός», να φανερώσει «το όνομα Του τοις ανθρώποις». Επί δε του Σταυρού παραδίδει στα χέρια του Πατέρα την ψυχή του. Και όμως ο ίδιος Κύριος λέγει: «Εγώ και ο πατήρ εν εσμέν» και «πάντα όσα έχει ο πατήρ εμά εστί». Και θέλω όλοι να είναι ένα «καθώς και ημείς εν εσμέν». Τα χάνει κανείς απ' αυτή την εκ πρώτης όψεως αντινομία. Πώς είναι δυνατόν δύο οντολογικά ξεχωριστά πρόσωπα να είναι ταυτόχρονα και ενωμένα εις ένα; Με την ίδια σαφήνεια διαστέλλει ο Χριστός τον εαυτό του και από τον Παράκλητο, δηλ. το Άγιον Πνεύμα στον κόσμο, όταν ο ίδιος αναχωρήσει από τον κόσμο και όταν έλθει ο Παράκλητος αυτός θα οδηγήσει τους ανθρώπους στην αλήθεια.

Αυτά όμως που στο χώρο της Π. Διαθήκης είναι απλές προτυπώσεις, σκιές και εικονίσματα, γίνονται στο χώρο της Κ. Διαθήκης σαφείς καταγραφές και εμφανίσεις, που βεβαιώνουν όχι απλώς τη συλλογικότητα των προσώπων της Αγίας Τριάδος, αλλά και την τριαδικότητά των, ειδικά. Θα μνημονεύσωμε εδώ τα πιο χαρακτηριστικά χωρία που πιστοποιούν την τριαδικότητά των προσώπων.

Στη Βάπτισμα του Κυρίου ακούεται η φωνή του Πατέρα που μαρτυρεί την υιότητα του Χριστού: «Ούτος εστίν ο υιός μου ο αγαπητός». Και το Πνεύμα σαν περιστέρι εμφανίζεται κι αυτό. Στη Θεία Μεταμόρφωση έχουμε εκ νέου την εμφάνιση τού Θεού Πατέρα που μιλάει για τον Υιό Του, όπως και στη Βάπτισμα. Και στο τέλος της επίγειας ζωής του ο ίδιος ο Κύριος στέλλει τους Μαθητές Του να ευαγγελίσουν τον κόσμο «βαπτίζοντες αυτούς εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αυτούς τηρείν πάντα» όσα εκείνος τους edίδαξε. Ποιος μπορεί να αμφισβητήσει τη σαφή τούτη μαρτυρία περί των τριών προσώπων της θεότητας; Ο Ευαγγελιστής Ιωάννης επιμαρτυρεί ότι «τρεις εισίν οι μαρτυρούντες εν τω ουρανώ» και ο Απ. Παύλος ευλογεί τους χριστιανούς τριαδολογικά: «Η χάρις του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και η αγάπη του Θεού και Πατρός και η κοινωνία τού Αγίου Πνεύματος εΐη μετά πάντων υμών».

Αλλά και πάλι αυτός ο Παράκλητος δεν θα μπορεί αφ' εαυτού του να λέγει τίποτε, «ου λαλήσει αφ' εαυτού» και «εκ του εμού λήψεται και αναγγελεΐ υμίν».

Τα τρία πρόσωπα της Άγιας Τριάδος είναι μεν τρία, αλλά δεν είναι ανεξάρτητα μεταξύ τους. Δεν υπάρχουν το καθένα για τον εαυτό του, έχουν ενότητα ζωής, θελήματος, ενέργειας. Και μια ιδιαίτερη σχέση συνδέει μεταξύ των τα τρία αυτά πρόσωπα. Έτσι, ο Πατήρ είναι αγέννητος, ο ίδιος γεννά όμως τον Υιό αχρόνως. Ο Υιός γεννάται εκ του Πατρός και το Άγιο Πνεύμα εκπορεύεται από τον Πατέρα διά του Υιού. Και τα τρία πρόσωπα έχουν την θεότητα σε όλη της την έκταση. Γι' αυτό ομολογούμε στο «Σύμβολο της Πίστεως» ότι ο Υιός είναι ομοούσιος με τον Πατέρα, δηλ. ίσος, είναι Θεός όπως είναι ο Πατέρας. Το ίδιο είπαν οι Πατέρες και για το Άγιο Πνεύμα. Επομένως, με το να είναι πρόσωπα ο Πατέρας, ο Υιός και το Άγιο Πνεύμα σημαίνεται η ξεχωριστή υπαρκτική οντότητα του καθενός και με το να είναι ομοούσια τα πρόσωπα αυτά σημαίνεται η ενότητα των. Δεν υπάρχει παρόμοιο πρότυπο αλλού. Όταν π.χ. έχουμε εμπρός μας τον Νίκο, τον Γιάννη και τον Αντώνη, και οι τρεις τους είναι της ίδιας ουσίας, δηλ. άνθρωποι, αλλά έχουν ξεχωριστή θέληση, ξεχωριστή σκέψη, ξεχωριστή ενέργεια. Είναι τρεις άνδρες και όχι ένας. Στην περίπτωση όμως των τριών προσώπων της Αγ. Τριάδος δεν συμβαίνει το ίδιο. Εκεί υπάρχουν τρία πρόσωπα, αλλά με μία ουσία και θέληση και ενέργεια. Κανείς από τους τρεις δεν ενεργεί ποτέ χωριστά, χωρίς τους άλλους δύο. Δεν είναι τρεις θεοί, αλλά ένας. Στη ζωή αυτή ένας πατέρας και ένας γιος έχουν διαφορά στην ηλικία. Ο πατέρας είναι μεγαλύτερος στην ηλικία από το γιό του. Δεν συμβαίνει το ίδιο με τον Θεό Πατέρα και το Χριστό. Για το Χριστό πιστεύουμε ότι «δεν υπήρξε χρόνος που δεν υφίστατο». Το ίδιο ισχύει και για το Άγιο Πνεύμα. Και τα τρία πρόσωπα είναι το καθένα πλήρης και τέλειος Θεός. Κανείς δεν έχει περισσότερη θεότητα ή λιγότερη θεότητα από τον άλλο. Αυτή

είναι η πρόκληση του παραδόξου, για την οποία μιλάει ο θεολόγος Γρηγόριος. Στο θέμα αυτό η λογική υποχωρεί, γι' αυτό μιλάμε για το Μυστήριο. Κανείς δεν μπορεί να το εξηγήσει. Οι απόπειρες που έκαναν οι Πατέρες διά της Εκκλησίας δεν ήταν να ερμηνεύσουν, αλλά να διατυπώσουν απλώς την αλήθεια του τριαδικού δόγματος. Και έμειναν μέχρις εκεί.

(+) Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστοδούλου

Πηγή: faneromenihol.gr